

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „W kierunku europejskiego społeczeństwa opartego na wiedzy — udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w realizacji strategii lizbońskiej”

(2006/C 65/18)

Dnia 22 kwietnia 2005 r. przyszła austriacka prezydencja UE, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „W kierunku europejskiego społeczeństwa opartego na wiedzy — udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w realizacji strategii lizbońskiej”

Zgodnie z art. 19 ust. 1 regulaminu wewnętrznego Komitet postanowił utworzyć podkomitet w celu prowadzenia prac w tej sprawie.

Podkomitet przyjął swój projekt opinii dnia 9 listopada. Sprawozdawcą był **Jan OLSSON**, współsprawozdawcami byli **Eva BELABED** i **Joost VAN IERSEL**.

Na 422. sesji plenarnej w dniach 14-15 grudnia 2005 r. (posiedzenie z dnia 14 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 127 za, 1 przeciw, przy 8 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię:

Zalecenia i wnioski

1. EKES sugeruje, by Państwa Członkowskie i instytucje UE zobowiązały się, w perspektywie czasowej wychodzącej poza rok 2010, do utworzenia Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy, w oparciu o zintensyfikowaną współpracę w zakresie polityki dotyczącej kształcenia, innowacji i badań. Będzie to ważny krok w ramach ponownego podejścia do realizacji celów strategii lizbońskiej, jak również wzmocni europejski model społeczeństwa, eliminując tym samym barierę pomiędzy Europą a jej obywatelami.

2. To ponowne podejście wymaga od władz publicznych i zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w każdym państwie mobilizacji dla osiągnięcia tego celu, poprzez zdefiniowanie kluczowych priorytetów oraz zaproponowanie i wdrożenie działań, indywidualnie i we współpracy z pozostałymi, czego odzwierciedleniem powinny być również krajowe programy reform.

3. Państwa Członkowskie, Komisja Europejska, Parlament Europejski i parlamenty krajowe, przedsiębiorstwa, instytucje finansowe, jak również społeczeństwo obywatelskie muszą zaangażować się we Wspólny Europejski Obszar Wiedzy ukierunkowany na wszystkich obywateli, organizacje i przedsiębiorstwa w oparciu o jasno sformułowane cele, standardy porównawcze, harmonogramy oraz jasne określenie zakresów odpowiedzialności.

4. Rynek wewnętrzny pozostaje kamieniem węgielnym procesu integracji, prowadząc do poprawy wyników gospodarczych, większej ilości lepszych miejsc pracy, postępu społecznego i zrównoważonego rozwoju. Interakcja pomiędzy Wspólnym Europejskim Obszarem Wiedzy a rynkiem wewnętrznym spowoduje wyzwolenie się nowego potencjału wzrostu. Konieczne jest zatem jak najszybsze usunięcie przeszkód na rynku wewnętrznym, które utrudniają przejście do gospodarki opartej na wiedzy.

5. Wszyscy obywatele, wszystkie sektory i wszystkie regiony muszą być zachęcane do uczestnictwa i być w stanie ciągnąć korzyści ze społeczeństwa wiedzy, które dostarcza unikalnych możliwości dla niwelowania istniejących podziałów.

6. Mobilność jest sposobem nabywania i przekazywania umiejętności. Należy stymulować swobodny przepływ pracowników, badaczy i studentów, któremu towarzyszą godne wynagrodzenia i warunki pracy.

7. UE, Państwa Członkowskie i regiony muszą przekierować swoje wydatki publiczne na inwestycje wzmacniające wzrost gospodarczy. Państwa Członkowskie we współpracy z pomiotami prywatnymi powinny zobowiązać się do wprowadzenia w życie krajowego programu promowania wiedzy przy wsparciu finansowym ze strony UE.

8. EKES wzywa do tego, by propozycje Komisji Europejskiej dotyczące perspektyw finansowych na lata 2007-2013 w zakresie finansowania badań, innowacji i kształcenia zostały podtrzymane. Proponowany siódmy program ramowy badań musi zostać w pełni zrealizowany i nakierowany na wniesienie wkładu do europejskiego potencjału innowacyjności.

9. EKES zachęca przedsiębiorstwa, instytucje finansowe i prywatne fundacje do zwiększenia inwestycji w gospodarkę opartą na wiedzy oraz wzywa, by towarzyszyły temu zachęty podatkowe.

10. Komisja Europejska powinna mieć większe uprawnienia do nadawania kierunku polityce i monitorowania postępów. Powinna publikować roczny raport o postępach, nad którym dyskutowałaby Rada, Parlament Europejski i parlamenty krajowe, jak również inne zainteresowane strony i społeczeństwo.

11. EKES sugeruje zainicjowanie stałej i uporządkowanej debaty w celu motywowania decydentów na wszystkich szczeblach oraz promowania dialogu ze społeczeństwem.

12. Parlamenty krajowe jak i krajowe komitety ekonomiczno-społeczne mają do odegrania kluczową rolę i muszą brać udział w debacie. Zaangażować powinny się także podmioty lokalne i regionalne.

13. Zainteresowane podmioty prywatne powinny działać i brać na siebie odpowiedzialność poprzez prawdziwy współdział. Dialog społeczny i obywatelski to ważne narzędzia promowania polityk dotyczących kształcenia przez całe życie, innowacji i technologii.

14. Solidna polityka makroekonomiczna skupiająca się na wzroście i zatrudnieniu powinna stwarzać warunki dla tworzenia społeczeństwa wiedzy, jak również priorytetowo traktować politykę wpływania na nowe technologie poprzez popyt.

15. Uczenie się przez całe życie to klucz do społeczeństwa opartego na wiedzy. EKES powtarza swoje wezwanie do wdrożenia na wszystkich szczeblach karty kształcenia przez całe życie. Powinno to być wspierane przez inwestycje publiczne i prywatne, jak również z funduszy strukturalnych. Polityka zatrudnienia i nowe formy ochrony socjalnej powinny tworzyć korzystne warunki, umożliwiające pracownikom pełne uczestnictwo w kształceniu przez całe życie. Inspirującym przykładem może być duńskie podejście oparte na elastyczności i pewności zatrudnienia (flexicurity).

16. Wysokie ambicje wspierania zdrowia, zrównoważonego rozwoju, wysokiej jakości infrastruktury wiejskiej i miejskiej, inteligentnych rozwiązań dla transportu, bezpiecznych i zreorganizowanych miejsc pracy oraz dziedzictwa kulturalnego przyniosą ze sobą nowe technologie i nowe innowacyjne produkty i usługi, a wspierać je powinny zdrowe warunki wprowadzania innowacji i tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach.

17. Rozpowszechnianie wiedzy jest krytycznym czynnikiem dla wzmocnienia innowacyjności i konkurencyjności. Należy promować regiony przemysłowe, parki technologiczne i inne innowacyjne środowiska.

1. Wstęp

1.1 Niniejsza opinia EKES-u dotyczy tego, jak zorganizowane społeczeństwo obywatelskie może przyczynić się do budowania społeczeństwa wiedzy. Skupia się na roli, jaką partnerzy społeczni i inne organizacje społeczeństwa obywatelskiego mogą odegrać w tworzeniu Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy jako głównego filara strategii lizbońskiej. Podkreśla odpowiedzialność organizacji społeczeństwa obywatelskiego w Państwach Członkowskich za mobilizowanie wysiłków dla osiągnięcia tego celu. Opinia bazuje na innych opiniach EKES-u dotyczących powiązanych tematów i na raporcie podsumowującym sporządzonym we współpracy z krajowymi radami ekonomiczno-społecznymi.

2. Tło i analizy

2.1 Europa to projekt ludzi dla ludzi. Obecny rozwój wydarzeń spowodował jednakże powstanie luki pomiędzy Europą a jej obywatelami. Jednocześnie trwałości naszego jedyne go w swoim rodzaju modelu społeczeństwa, opartego na demokracji, dialogu społecznym i obywatelskim, społecznej gospodarce rynkowej i spójności zagraża rosnąca konkurencja światowa, starzenie się społeczeństwa i kwestie środowiskowe. Za obecnym kryzysem UE kryją się różne stanowiska, co do tego w jakim kierunku powinna podążać polityka. Aby przywrócić wiarę w projekt integracji europejskiej, polityka musi przede wszystkim ponownie skupić się na pierwotnym celu postępu gospodarczego i społecznego oraz poprawy warunków życia i pracy wszystkich obywateli. Zaistniały kryzys daje niezwykłą okazję do ponownego rozważenia kierunku działań.

2.2 Dla takiej zmiany kierunku kluczowe są polityki mające na celu osiągnięcie trwałego wzrostu, stworzenie większej ilości

lepszyc h miejsc pracy oraz podniesienie dochodów realnych poprzez urzeczywistnienie społeczeństwa opartego na wiedzy, bazującego na zasobach ludzkich, kształceniu, badaniach i innowacjach.

Przedsiębiorstwa zajmują kluczową pozycję w procesie zmiany kierunku. Powinny one odpowiednio ukierunkować swe inwestycje, lecz do tego potrzebne im są warunki ramowe wspierające ich potencjał innowacji, wzrostu i tworzenia miejsc pracy.

2.3 Społeczeństwo wiedzy, oparte na odpowiedzialności podmiotów prywatnych i publicznych, musi podążać w kierunku bardziej spójnego społeczeństwa, zwalczającego wszelkie formy nierówności. Z kolei spójność społeczna jest podstawowym warunkiem płynnego przejścia do społeczeństwa opartego na wiedzy.

2.4 Perspektywy są raczej alarmujące⁽¹⁾. Od roku 2000 maleje ilość badań finansowanych przez przedsiębiorstwa. Całkowite wydatki UE na badania i rozwój pozostają na stałym poziomie i nie sięgają zamierzonych 3%. Utrzymują się na poziomie 2% w porównaniu do 2,7% w USA i ponad 3% w Japonii. Bardzo niepokojące jest zjawisko drenażu mózgow. Ponadto, duże gospodarki wschodzące, takie jak Chiny, doganiają UE pod względem wydatków na badania.

European Innovation Scoreboard (Europejski raport o innowacyjności) pokazuje, że Europa pozostaje w tyle za USA w odniesieniu do 10 spośród 11 wskaźników. Jest to wynikiem aktywnej polityki Stanów Zjednoczonych w zakresie wspierania badań i innowacji poprzez m.in. zamówienia publiczne, obniżanie podatków, gwarancje dla funduszy podwyższonego ryzyka oraz pożyczki dla MŚP.

2.5 Jednakże, ocena wydatków na badania i wyników Europy w zakresie innowacyjności w porównaniu do USA wymaga głębszej analizy. Europa posiada swoje silne strony zarówno na poziomie Państw Członkowskich jak i sektorów. Jako przykład można podać europejską współpracę w lotnictwie oraz projekt Galileo, jak również fakt, że liczba studentów inżynierii jest wyższa w Europie niż w USA. Aby wzmocnić swoje zdolności w zakresie innowacji Europa potrzebuje zwiększonych inwestycji w kształcenie przez całe życie, potrzebuje dodatkowo 700 000 badaczy, więcej biegunów i klastrów technologicznych, wsparcia dla MŚP oraz lepszych metod rozpowszechniania wiedzy.

2.6 Publiczne inwestycje w edukację nie rosną tak szybko jak powinny. Badania Programu Międzynarodowej Oceny Uczniów (PISA) pokazują niektóre niewydolności systemu edukacji. Liczba osób korzystających z kształcenia dorosłych osiągnęła jedynie 65% wartości zamierzonej na rok 2010. Zjawisko przedwczesnego zakańczania nauki szkolnej utrzymuje się na niezmiennym poziomie. Studenci po zakończeniu nauki na uniwersytetach borykają się z problemem bezrobocia. Ponadto, do 2015 roku konieczne będzie zatrudnienie ponad miliona nauczycieli szkół podstawowych i średnich⁽²⁾. W kwestii nauczania podstawowego, Komisja mogłaby przeprowadzić badania w celu ustalenia czynników sukcesu państw, które plasują się w czołówce międzynarodowych badań PISA.

⁽¹⁾ European Innovation Scoreboard 2004 – Comparative analysis of innovation performance [Europejski raport o innowacyjności 2004 – analiza porównawcza wyników w zakresie innowacji], dokument roboczy służb Komisji, SEC (2004) 1475 z 19.11.2004 r.

⁽²⁾ Progress towards the Lisbon objectives in education and training (2005 report) [Postępy na drodze osiągania celów z Lizbony w zakresie edukacji i kształcenia zawodowego (raport 2005)], dokument roboczy służb Komisji, SEC (2005) 419 z 22.03.2005 r.

Zainteresowane podmioty prywatne i publiczne muszą dostrzec, że potrzebna jest reforma całego systemu edukacji w celu poprawy wyników i zapewnienia wszystkim osobom, począwszy od wczesnego dzieciństwa aż po starość, możliwości aktywnego uczestniczenia w społeczeństwie wiedzy. Powinny one z całą mocą wspierać tę reformę, która wymaga także nowych pojęć pedagogicznych oraz wykwalifikowanego personelu pedagogicznego.

2.7 Przejście do społeczeństwa wiedzy zmienia charakter i organizację pracy oraz strukturę przedsiębiorstw. Społeczeństwo oparte na wiedzy i nowe technologie oferują ogromne możliwości, ale także generują nowe ryzyka oraz powodują zanikanie innych. Miejsca pracy są restrukturyzowane a zadania określane na nowo.

Istnieje także ryzyko przenoszenia siedzib przedsiębiorstw, badań i produkcji poza Europę.

Konieczne jest tworzenie nowych i lepszych miejsc pracy poprzez zwiększone inwestycje w kształcenie, innowacje i technologię. Należy przeciwdziałać drenażowi mózgowi poprzez znajdowanie nowych atrakcyjnych źródeł zatrudnienia dla absolwentów uniwersytetów we wszystkich Państwach Członkowskich.

2.8 Społeczeństwo oparte na wiedzy jest podstawowym wyborem dla sprostania wyzwaniom i wpływa na wiele dziedzin tworzenia polityki. Jego realizacja wymaga wszechstronnego podejścia. Droga do osiągnięcia społeczeństwa wiedzy musi być postrzegana w dłuższej perspektywie wychodzącej poza rok 2010. Politykę należy prowadzić w zdecydowany sposób.

2.9 Zwiększanie globalnej przewagi konkurencyjnej Europy poprzez poleganie na zdolności do wykorzystywania know-how oraz kreatywności obywateli w celu wytworzenia produktów i usług o wysokiej wartości dodanej stanowi zarówno wyzwanie jak i szansę. Zasoby należy przekierować na technologie przyczyniające się do wzrostu gospodarczego i systemy innowacyjne, zabezpieczając i dostosowując w razie potrzeby podstawowe elementy europejskiego modelu gospodarczego i społecznego w szerszym kontekście rozwoju zrównoważonego.

2.10 Tworzenie, zastosowanie i rozpowszechnianie wiedzy musi odpowiadać potrzebom społecznym. Każdy ma prawo do korzystania z zysków przynoszonych przez społeczeństwo oparte na wiedzy, każdy jest odpowiedzialny za uczestniczenie i wnoszenie wkładu w budowanie takiego społeczeństwa, jeżeli otrzyma odpowiednie wsparcie.

2.11 Stawianie ludzi na pierwszym miejscu oznacza skupienie się na kształceniu, zrozumieniu, cywilizacji i wzorcach kulturowych, aby promować środowisko, które stymuluje wiedzę w jej najszerszym znaczeniu. Chodzi o ludzką chęć wiedzy, gdzie nie przeważają natychmiastowe korzyści, wiedzy, która stanowi podstawę dla połączenia umiejętności teoretycz-

nych, społecznych i praktycznych potrzebnych z punktu widzenia przyszłości.

2.12 Uczenie się przez całe życie to klucz do stworzenia społeczeństwa wiedzy. Wysokiej jakości kształcenie przez całe życie oparte na modelach, które sprawiają, że kształcenie i kształcenie zawodowe są dostępne dla wszystkich, daje ludziom możliwość odświeżania posiadanej wiedzy, stałego ulepszania swoich umiejętności oraz pełnego zaangażowania się w życie społeczności, rodziny, sąsiedztwa i miejsca pracy. Jest podstawą innowacji, mobilności siły roboczej i wzrostu wydajności. Motywowanie do uczenia się przez całe życie zaczyna się od wzmacniania chęci wiedzy we wczesnym dzieciństwie.

2.13 Podstawowe znaczenie ma wzmocnienie i skoordynowanie powiązań w łańcuchu wiedzy. Należy umocnić trójstronne powiązania pomiędzy prywatnymi i publicznymi instytucjami badawczymi, uniwersytetami i przedsiębiorstwami (zwłaszcza MŚP). Krajowe i transgraniczne wymiany wykwalifikowanego personelu pomiędzy przemysłem i uniwersytetami mogą być bardzo pomocne. Kształcenie początkowe — od opieki przedszkolnej po szkoły średnie — i kształcenie przez całe życie muszą utrzymywać związki z uniwersytetami, aby podnieść jakość pracy nauczycieli i szkoleniowców oraz umożliwić im odnawianie wiedzy.

3. Niedociągnięcia strategii lizbońskiej

3.1 W marcu 2005 r. Rada Europejska stwierdziła w odniesieniu do wdrażania strategii lizbońskiej, że „obok niewątpliwych postępów, są również niedociągnięcia i oczywiste opóźnienia”⁽³⁾.

3.2 Istnieje wiele przyczyn tych niedociągnięć i opóźnień.

3.2.1 Brak jest zaangażowania w strategię. Należy przypomnieć, że strategia lizbońska została wprowadzona przez Radę Europejską bez określenia wyraźnej roli Komisji Europejskiej. Podstawowym problemem jest niekonsekwencja strategii europejskiej, która musi zostać wdrożona przede wszystkim na szczeblu krajowym. Państwa Członkowskie nie wykazały prawdziwego zaangażowania na rzecz uzgodnionych celów i działań. Otwarta metoda koordynacji nie przyniosła oczekiwanych rezultatów. Krajowe plany działania dotyczące zatrudnienia, integracji społecznej i innych dziedzin zostały przekształcone w sprawozdania z działalności biurokratycznej, a zamierzenia strategii zostały zrealizowane jedynie częściowo. Utrzymuje się stan fragmentacji dziedzin polityki. Jest zbyt mało wsparcia ze strony budżetu UE. Dobre praktyki z innych Państw Członkowskich nie są uwzględniane. Państwa Członkowskie nie biorą również pod uwagę społecznych i gospodarczych wpływów ich polityk na inne Państwa Członkowskie.

3.2.2 Komisja Europejska odgrywa w strategii jedynie pomniejszą rolę. Nie ma ona wystarczających efektywnych uprawnień do nadawania kierunku polityce i śledzenia postępów. Na przykład otwarta metoda koordynacji nie przewiduje systemu alarmowego, który umożliwiłaby wydawanie ostrzeżeń.

⁽³⁾ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska – 22-23 marca 2005 r., pkt 4.

3.2.3 *Strategia jest zbyt abstrakcyjna.* Strategia lizbońska nie jest rzeczywistością ani w świadomości ludzi, ani w mediach, ani w debacie politycznej. Nie widać jej efektów. W powszechnym postrzeganiu nie ma różnicy między wpływem globalizacji, polityki UE i polityki krajowej na warunki życia i pracy obywateli. Należy podkreślić różnice i wzajemne powiązania między różnymi szczeblami polityki, tak, aby rola i znaczenie UE były jaśniejsze.

3.2.4 *Strategia jest procesem odgórnym.* Nawet jeżeli od czasu do czasu miały miejsce dość zadowalające konsultacje, w szczególności w państwach o silnej tradycji dialogu społecznego i obywatelskiego, nadal obserwuje się zbyt małe zaangażowanie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. Z pewnością jest tak w przypadku otwartej metody koordynacji w zakresie badań i edukacji. Konsultacje często są formalne i ograniczają się do szczebla krajowego nie dając zainteresowanym organizacjom społeczeństwa obywatelskiego na wszystkich szczeblach wystarczających możliwości uczestnictwa. Konieczne jest sprawienie, by pracodawcy i związki zawodowe, jak również inne zainteresowane strony były w większym stopniu świadome swojej odpowiedzialności i roli. Ich małe zaangażowanie oznacza także, że podejmowane reformy mogą nie osiągnąć zamierzonych celów oraz mają negatywne konsekwencje społeczne i gospodarcze dla osób, których dotyczą. UE zbyt szybko skupia się na reformach strukturalnych, a nadal brakuje jej polityk, które wzmacniają pozycję obywateli i ich organizacji w zakresie podejmowania wyzwań zmieniającego się świata.

4. Ponowne wprowadzenie strategii lizbońskiej — Rada Europejska z marca 2005 r.

4.1. Te niedociągnięcia i opóźnienia skłoniły Radę Europejską do ponownego wprowadzenia strategii lizbońskiej ze szczególnym naciskiem na wzrost i zatrudnienie. „*Europa musi odnowić podstawy swej konkurencyjności, zwiększyć swój potencjał wzrostu i wydajność oraz wzmocnić spójność społeczną, kładąc szczególny nacisk na wiedzę, innowacje i lepsze wykorzystanie kapitału ludzkiego*”⁽⁴⁾. Następnie Rada stwierdza:

„*Należy zachęcać do prawdziwego dialogu między zainteresowanymi stronami z sektora publicznego i prywatnego w społeczeństwie opartym na wiedzy*”⁽⁵⁾.

Rada Europejska wyznaczyła jasno określone cele i zaproponowała kilka działań mających na celu podniesienie poziomu wiedzy i innowacji⁽⁶⁾.

Ustanowione zostały dwadzieścia cztery zintegrowane wytyczne na lata 2005-2008 wskazujące trzy obszary reform: makroekonomia, mikroekonomia i zatrudnienie⁽⁷⁾.

4.2. Aby zapewnić skuteczną odnowę strategii lizbońskiej, Rada Europejska wezwała do poprawy zarządzania w oparciu o zwiększone zaangażowanie Państw Członkowskich⁽⁸⁾.

Państwa Członkowskie zobowiązane były sporządzić do dn. 15 października krajowe programy reform w oparciu o konsultacje ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, które określą kluczowe priorytety działania. Konieczne jest podkreślenie wkładu i zakresu odpowiedzialności głównych zainteresowanych podmiotów. Niemniej jednak, zmieniająca się sytuacja polityczna w niektórych krajach spowodowała opóźnienia. W niektórych obszarach wykorzystana zostanie otwarta metoda koordynacji.

5. Wspólny Europejski Obszar Wiedzy

5.1 EKES proponuje Wspólny Europejski Obszar Wiedzy, do realizacji którego poza rok 2010 powinny zobowiązać się Państwa Członkowskie i instytucje UE, aby zrealizować cele strategii lizbońskiej poprzez zwiększenie europejskiej współpracy w zakresie kształcenia, innowacji i badań. Propozycja ta została uzgodniona z krajowymi radami ekonomiczno-społecznymi w deklaracji z Luksemburga⁽⁹⁾.

5.2 Współpraca powinna opierać się na jasno wytyczonych celach uzupełnianych przez odpowiednie środki legislacyjne i inne. Kluczowym czynnikiem będzie opracowanie skutecznych systemów przekazywania wiedzy i wykorzystywania najlepszych praktyk.

5.3 EKES zauważa fakt, że podstawa traktatowa dla Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy nie jest taka sama jak dla WPR, UGW czy rynku wewnętrznego. Jednak w celu osiągnięcia postępu należy w pełni wykorzystać wszystkie relewantne postanowienia Traktatu. Państwa Członkowskie powinny zrekompenzować brak kompetencji wynikających z Traktatu poprzez wykazanie determinacji politycznej i wprowadzić w życie wspólne europejskie polityki poprzez lepszą i skuteczniejszą współpracę w celu urzeczywistnienia Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy. Konieczne byłoby wzmocnienie roli Komisji, tak by mogła ona przewodzić temu procesowi.

5.4 Organizacje społeczeństwa obywatelskiego w Państwach Członkowskich także są odpowiedzialne za postępy na drodze do urzeczywistnienia Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy. Należy zmobilizować do działania główne zainteresowane podmioty prywatne w każdym państwie. Dzięki temu mogą się one stać protagonistami „prawdziwego dialogu”, do którego wzywała Komisja Europejska i który może częściowo zrekompenzować brak woli politycznej. Muszą one określić kluczowe priorytety oraz zaproponować i wdrożyć działania samodzielnie i we współpracy z władzami publicznymi. Ponadto należy zająć się zagadnieniem środków finansowych. Partnerzy społeczni powinni próbować osiągnąć porozumienia mające na celu promowanie społeczeństwa wiedzy. Inne sektory zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, włącznie z kształceniem wyższym i dziedziną badań, muszą wnieść swój wkład i opracować swoją własną platformę dla reform.

⁽⁴⁾ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska – 22-23 marca 2005 r., pkt 5.

⁽⁵⁾ Tamże, pkt 10.

⁽⁶⁾ Tamże, pkt 20-28.

⁽⁷⁾ Patrz załącznik.

⁽⁸⁾ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska – 22-23 marca 2005 r., pkt 38-41.

⁽⁹⁾ Deklaracja z Luksemburga przewodniczących komitetów ekonomiczno-społecznych Unii Europejskiej i EKES-u. 26 listopada 2004 r.

5.5 Rynek wewnętrzny pozostaje kamieniem węgielnym procesu integracji, prowadząc do poprawy wyników gospodarczych, postępu społecznego i zrównoważonego rozwoju. Interakcja pomiędzy Wspólnym Europejskim Obszarem Wiedzy a rynkiem wewnętrznym zakłada powstanie efektów synergii, które spowodują wyzwolenie się nowego potencjału wzrostu. Środki mające na celu pobudzenie kształcenia, innowacji i badań prowadzić będą do większej konkurencyjności. Dobrze funkcjonujący rynek wewnętrzny pozwoli na swobodny przepływ nie tylko towarów, pracowników, usług i kapitału, ale także wiedzy i pomysłów.

5.5.1 Konieczne jest zatem jak najszybsze usunięcie pewnych nadal istniejących przeszkód na rynku wewnętrznym, które utrudniają przejście do gospodarki opartej na wiedzy. Aby wykorzystać te synergie i potencjał, należy przyjąć prawodawstwo odnośnie do patentu wspólnotowego oraz systemu praw własności intelektualnej.

5.5.2 Należy ułatwiać inwestycje przedsiębiorstw i innych zainteresowanych stron w naukę, innowację i badania, włączając w to systemy pomocy państwowej i zamówienia publiczne, w ramach zasad konkurencji.

5.5.3 Zmodernizowana polityka przemysłowa UE charakteryzująca się podejściem sektorowym jest fundamentalną częścią składową społeczeństwa wiedzy mobilizującą tworzenie doskonałości i zapewniającą stałe i przewidywalne warunki ramowe dla rozwoju przemysłu.

5.5.4 Ważne jest także pozwolenie na większą ogólną mobilność siły roboczej pomiędzy Państwami Członkowskimi oraz stymulowanie swobodnego przemieszczania się badaczy i studentów. Mobilność jest naturalnym sposobem zdobywania i przekazywania umiejętności, ale muszą jej towarzyszyć przyzwoite wynagrodzenia i warunki pracy.

5.5.5 Uniwersytety i instytucje kształcenia zawodowego muszą wspierać Wspólny Europejski Obszar Wiedzy poprzez przyjęcie europejskiego podejścia do swoich działań. Należy promować istniejące instrumenty uznawania kwalifikacji⁽¹⁰⁾.

5.6 Wspólny Europejski Obszar Wiedzy opiera się na fundamentalnym prawie każdego człowieka do czerpania korzyści ze zdobyczy badań, nowych technologii, innowacji i kształcenia. Wszyscy ludzie, wszystkie sektory i wszystkie regiony muszą być w stanie w tym uczestniczyć. Muszą istnieć odpowiednie warunki dla kształcenia przez całe życie, dające każdej osobie możliwość uczestnictwa. Kształcenie i kształcenie zawodowe są niezbędnymi warunkami dla stworzenia społeczeństwa wiedzy i jako dobra publiczne muszą być zarządzane przez władze publiczne, tak by zagwarantować dostęp do nich dla wszystkich, z tymi samymi prawami i możliwościami.

5.6.1 Społeczeństwo wiedzy nie powinno być projektem dla elity przekonanej o korzyściach przynoszonych przez nowe technologie. Należy je raczej postrzegać jako część ogólnego projektu i prezentować razem z innymi politykami skierowanymi do wszystkich obywateli. Obejmuje ono rozwój osobisty, edukację obywatelską oraz kształcenie przez całe życie wspólne do wyzwań XXI wieku. Jest to niepowtarzalna szansa

na zniwelowanie istniejących luk i podziałów. W tym celu konieczne jest, by nowe technologie były dostępne także dla grup społecznych w trudniejszej sytuacji, takich jak imigranci czy osoby niepełnosprawne. Nowe technologie i innowacje muszą być zatem w większym stopniu generowane przez inicjatywę i popyt ze strony użytkowników.

5.6.2 Fundamentalne znaczenie ma wysokiej jakości edukacja podstawowa. Dla osiągnięcia celu zdobywania wykształcenia przez wszystkich niezbędne jest, by każdy posiadał podstawowe umiejętności. Podstawą są tu wysokiej jakości instytucje opieki nad dziećmi zapewniające wszystkim dzieciom, niezależnie od ich pochodzenia społecznego, podobne możliwości w zakresie nauki w najwcześniejszym okresie życia.

6. Dla osiągnięcia społeczeństwa wiedzy potrzeba zwiększonych środków finansowych

6.1 W celu urzeczywistnienia Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy UE, Państwa Członkowskie i regiony muszą przekierować swoje wydatki publiczne na wzmacniające wzrost gospodarczy inwestycje w kształcenie, innowacje i badania. EKES proponuje, by Państwa Członkowskie, we współpracy z zainteresowanymi podmiotami z sektora prywatnego, zobowiązały się do realizacji „narodowego programu promowania wiedzy” w celu zwiększenia inwestycji w infrastrukturę wiedzy oraz możliwości kształcenia dostępne dla wszystkich.

6.2 Dzięki temu Państwa Członkowskie i regiony będą mogły uzyskać wsparcie w postaci środków finansowych UE z funduszy strukturalnych i funduszu spójności. Siódmy program ramowy badań i rozwoju także odegra kluczową rolę. Program na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP), program na rzecz uczenia się przez całe życie oraz program PROGRESS to ważne instrumenty wspierające.

6.3 EKES wzywa do tego, by propozycje Komisji Europejskiej dotyczące perspektywy finansowych na lata 2007-2013 w zakresie finansowania badań, innowacji i kształcenia zostały podtrzymane.

6.4 Siódmy program ramowy w zakresie badań i rozwoju ma precedensowe znaczenie. Komisja Europejska zaproponowała podwojenie zasobów do wysokości 72 miliardów euro. Komitet wzywa do utrzymania tej kwoty. W przeciwnym wypadku zagrożone zostanie osiągnięcie celu 3 % przeznaczonych na wydatki związane z działalnością badawczą. Jeżeli Państwa Członkowskie zdecydują się obniżyć pierwotnie proponowany poziom wydatków UE, będą musiały zrekompenzować to poprzez zapewnienie dodatkowych funduszy na poziomie krajowym.

6.5 EKES wzywa przedsiębiorstwa, instytucje finansowe i prywatne fundacje do wzięcia na siebie odpowiedzialności za zwiększenie inwestycji w gospodarkę opartą na wiedzy. Opowiadałby się za publiczno-prywatnymi rozwiązaniami na szczeblu europejskim, narodowym i regionalnym jako metodą finansowania inwestycji. EKES sugeruje, że zachęty podatkowe mające wzmacniać badania i rozwój poprzez subwencje, ulgi

⁽¹⁰⁾ Na przykład: Europejski Ramowy Opis Kwalifikacji Zawodowych (European Qualifications Framework, EQF), Europejski System Transferu Punktów (European Credit Transfer System, ECTS) czy Europejski System Transferu Punktów w Szkoleniu i Kształceniu Zawodowym (European Credit Transfer System in Vocational Training, ECVET).

podatkowe i gwarancje kredytowe powinny zostać wprowadzone w całej UE, pod warunkiem udostępniania wytworzonej wiedzy. Specjalna pomoc finansowa i pomoc innego rodzaju powinna zostać skierowana do MŚP, włącznie z instytucjami gospodarki społecznej, tak by mogły w pełni uczestniczyć we Wspólnym Europejskim Obszarze Wiedzy. Musi zostać zapewnione także odpowiednie finansowanie i zachęty do aktywnego uczestnictwa dla obywateli i ich organizacji.

7. Poprawa zarządzania

7.1 EKES popiera konkluzje ze szczytu dotyczące poprawy zarządzania, jako że odpowiadają one jego uporczywym żądaniom zaangażowania rządów Państw Członkowskich i wszystkich zainteresowanych stron na szczeblu regionalnym i krajowym włącznie z organami parlamentarnymi. Komitet wierzy, że narodowe programy reform zostaną sporządzone w konsultacji ze zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim, a także przy udziale komitetów społeczno-ekonomicznych w państwach, w których takowe istnieją. Komitet będzie się uważnie przyglądał tej procedurze konsultacji.

7.2 Zintegrowane wytyczne przyjęte przez Radę faktycznie nie odzwierciedlają potrzeby spójności pomiędzy różnymi obszarami reform, ale pozostają fragmentaryczne. Przykładem jest fakt, że około dziesięć wytycznych dotyczy społeczeństwa opartego na wiedzy. Rada powinna rozważyć przeformułowanie ich w celu zintegrowania różnych inicjatyw politycznych, które mogą prowadzić do ustanowienia Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy.

7.3 Komitet podkreśla wagę zarządzania i skutecznej realizacji jako ważnych elementów tego procesu. Wymaga to, z jednej strony, określenia celów, punktów odniesienia i harmonogramów, a z drugiej strony, jasnego podziału odpowiedzialności w zakresie opracowywania, realizacji i monitorowania działań.

7.4 Mimo, że za realizację strategii lizbońskiej odpowiedzialne są Państwa Członkowskie, należałoby wzmocnić uprawnienia Komisji w zakresie nadawania kierunku polityce, monitorowania postępów i wysyłania zdecydowanych ostrzeżeń państwom nie przestrzegającym NPR na przykład poprzez:

- koordynowanie odpowiednich wspólnotowych zasobów finansowych, programów i agencji w zintegrowanym programie UE dotyczącym Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy;
- przeglądanie i w razie potrzeby dostosowywanie istniejących raportów dotyczących postępów, tak by mierzyć postępy na drodze do urzeczywistnienia Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy — raportów skupiających się w szczególności na celach, terminach i ocenie wysiłków podejmowanych przez Państwa Członkowskie;
- ocenę faktycznego zaangażowania zainteresowanych podmiotów w opracowywanie krajowych programów reform;
- utworzenie ram zgodności ze szczegółowym kalendarium i zapewnienie prawdziwego udziału zainteresowanych stron

w metodzie otwartej koordynacji, w szczególności w zakresie badań, kształcenia/kształcenia zawodowego i zatrudnienia;

- opracowywanie wskaźników, punktów odniesienia i danych, które odzwierciedlają niepokoje i aspiracje obywateli;
- podsumowanie postępów na drodze urzeczywistnienia społeczeństwa wiedzy w rocznym raporcie.

7.5 Rada ds. Konkurencyjności, Rada ds. Zatrudnienia, jak również Parlament Europejski oraz parlamenty krajowe powinny omawiać roczny raport, a także angażować odpowiednie zainteresowane podmioty i społeczeństwo.

7.6 EKES sugeruje zainicjowanie stałej i ustrukturyzowanej debaty motywującej decydentów na wszystkich szczeblach oraz dalsze rozwijanie dialogu publicznego w celu uwzględnienia aspiracji oraz obaw obywateli i tym samym zwalczania rosnącego sceptycyzmu i braku zaangażowania. Debata musi także uwzględniać szczebel lokalny, regionalny i europejski, a także posługiwać się innowacyjnymi metodami. Powinna zająć się przyszłymi wyzwaniami i strategicznymi wyborami.

7.7 Parlamenty krajowe mają do odegrania kluczową rolę i muszą brać udział. EKES zaleca także, by debaty dotyczące krajowych programów reform były organizowane w każdym parlamencie przed debatą w Radzie, w tym samym miesiącu i — o ile to możliwe — tygodniu. Krajowe rady ekonomiczno-społeczne oraz podobne organy mają w tym względzie obowiązek, a w krajach, w których takie rady nie istnieją, partnerzy społeczni oraz inne organizacje społeczeństwa obywatelskiego muszą pobudzać do debaty.

7.8 Innowacje i kształcenie mają bazę lokalną. EKES podkreśla zaangażowanie podmiotów regionalnych i lokalnych w tworzenie Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy oraz ich odpowiedzialność za udział w realizacji strategii lizbońskiej. W szczególności, regiony miejskie i wielkomiejskie są ważne pod tym względem, ale należy także promować udział wszystkich pozostałych regionów. EKES z całego serca popiera, by jednym z trzech priorytetów przyszłej polityki spójności było wspieranie innowacji, przedsiębiorczości i gospodarki opartej na wiedzy.

8. Udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego — jaki wkład mogą wnieść główne zainteresowane strony

8.1 Rada Europejska wezwała EKES do utworzenia wraz z komitetami ekonomiczno-społecznymi Państw Członkowskich i innymi organizacjami partnerskimi interaktywnej sieci inicjatyw społeczeństwa obywatelskiego mającej na celu promowanie wdrażania strategii⁽¹⁾. Proces ten właśnie się odbywa. Współpraca przy powstawaniu niniejszej opinii oraz raportu podsumowującego jest ważnym krokiem w tym kierunku. Podkreślone zostaną najlepsze praktyki i doświadczenie zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w zakresie udziału w działaniach i politykach mających na celu osiągnięcie społeczeństwa opartego na wiedzy⁽²⁾.

⁽¹⁾ Tamże.

⁽²⁾ Utworzono stronę internetową: http://www.esc.eu.int/lisbon_strategy/index_en.asp. Więcej informacji na temat tej propozycji można znaleźć w opinii EKES-u „Skuteczniejsze wdrażanie Strategii Lizbońskiej”, pkt 6.4.-6.9. (Dz.U. C 120 z 20.5.2005, s. 79).

8.2 Istnieje pilna potrzeba wypełnienia obecnego deficytu informacji pomiędzy obywatelami a Europą. Należy skupić się na ich aspiracjach i obawach. Potrzebne jest nowoczesne podejście do komunikacji i podnoszenia świadomości w celu zaangażowania, zmotywowania i być może przekonania opinii publicznej oraz sprawienia, by obywatele również poczuli się współodpowiedzialni. Prasa i media także muszą w większym stopniu zaangażować się w debatę nad przyszłością Europy. Komitet odsyła tu do planu działań Komisji zaproponowanego przez Panią Wallström, opartego na trzech zasadach: „Słuchać, informować, działać lokalnie”⁽¹³⁾. Należy podjąć działania w oparciu o wnioski z forum zainteresowanych stron zorganizowanego przez Komitet we współpracy z Komisją w dniach 7-8 listopada.

8.3 Uczestnictwo oznacza także, iż zainteresowane podmioty prywatne muszą działać i brać na siebie odpowiedzialność poprzez konkretny wkład i działania. Prywatne inicjatywy przyczyniające się do realizacji Wspólnego Europejskiego Obszaru Wiedzy muszą być witane z zadowoleniem i wspierane przez władze publiczne.

8.4 EKES chciałby podkreślić potencjalny wkład niektórych głównych zainteresowanych podmiotów:

- *Dialog społeczny* jest ważnym instrumentem budowania społeczeństwa opartego na wiedzy. Ważne jest, by obmawiał on także MŚP. Kształcenie przez całe życie, innowacje i dodatkowa ochrona socjalna to ważne zagadnienia, którymi może zająć się dialog społeczny.
- *Partnerzy społeczni* w wielu Państwach Członkowskich wnieśli ważny wkład, w szczególności poprzez wspólne deklaracje oraz umowy zbiorowe dotyczące kształcenia przez całe życie. Jednakże takie umowy obejmują jedynie niewielką część pracowników. Jakkolwiek działania te mają bardzo różnorodny charakter, mają także wspólne aspekty, takie jak prawo wszystkich pracowników do ciągłego szkolenia się oraz tworzenie planów rozwoju kariery i ram oceny kwalifikacji. Na ocenę zasługuje wdrażanie na poziomie krajowym przyjętej w 2002 r. umowy ramowej pomiędzy europejskimi partnerami społecznymi.
- *Negocjacje zbiorowe* pozwalają na korygowanie niepowodzeń rynkowych firm, które nie dokonują wystarczających inwestycji w szkolenia⁽¹⁴⁾. Poprzez sektorowe i ogólnonarodowe umowy zbiorowe tworzy się równe warunki konkurencji, co pozwala przedsiębiorstwom na zwiększenie inwestycji w szkolenia również dla mniej wykwalifikowanych pracowników. Zwiększyła się dostępność kształcenia przez całe życie dzięki wprowadzeniu współudziału w finansowaniu inwestycji w zasoby ludzkie.
- *Przedsiębiorstwa* odgrywają kluczową rolę w tworzeniu większej ilości lepszych miejsc pracy we Wspólnym Europejskim Obszarze Wiedzy. Powinny one przewidywać i zarządzać zmianami poprzez dokonywanie strategicznych inwestycji w tworzenie i zastosowanie wiedzy oraz otwarcie informować o swoich działaniach w zakresie kształcenia przez całe życie, innowacji i badań, jak również restrukturyzacji w ramach odpowiedzialności społecznej biznesu.
- *Institucje finansowe i typu venture capital* mogą dostarczać funduszy *private equity* i *venture capital* dla innowacyjnych przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP, oraz wraz z władzami publicznymi opracować zintegrowane pakiety wsparcia. Powinny one wykorzystywać nowe udogodnienia oferowane przez program na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP)⁽¹⁵⁾ i Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI) oraz znaleźć nowe rozwiązania finansowe.
- *Organizacje gospodarki społecznej* oparte na solidarności mogą promować innowacje zarówno gospodarcze jak i społeczne w celu tworzenia zatrudnienia i zwalczania wykluczenia społecznego poprzez integrację grup znajdujących się w gorszej sytuacji.
- *NiefORMALNE organizacje edukacyjne* spoza publicznego systemu edukacji — na przykład te prowadzone przez partnerów społecznych czy stowarzyszenia — wykazały się wysoką efektywnością w zapewnianiu i dostosowywaniu struktur i metod kształcenia przez całe życie, tak by umożliwić wszystkim grupom społecznym uczestniczenie w społeczeństwie wiedzy.
- *Konsumenci* mogą preferować i stymulować innowacje i technologie mające na celu poprawę jakości życia w odpowiednim stopniu uwzględniając konsekwencje społeczne i etyczne.
- *Młodzi ludzie* mogą odnieść szczególne korzyści, ponieważ są otwarci na nową wiedzę i nowe technologie. W odniesieniu do strategii lizbońskiej mogą wnieść wkład w ramach Paktu na rzecz młodzieży⁽¹⁶⁾. Ważne obszary działań to tworzenie możliwości zatrudnienia dla studentów szkół wyższych oraz środki zapobiegające przedwczesnemu porzuceniu nauki szkolnej.
- *Wolne zawody i osoby pracujące na własny rachunek* także mają do odegrania rolę w społeczeństwie wiedzy dzięki wprowadzeniu dostępu do zdobywania kwalifikacji i kształcenia przez całe życie w ich dziedzinach pracy.
- *Uniwersytety i wyższe uczelnie* muszą odgrywać aktywną rolę, jako że są instytucjami kluczowymi dla postępów na drodze do społeczeństwa wiedzy. Ważne jest zachęcanie do współpracy pomiędzy przemysłem a środowiskiem naukowym w celu przekazywania wyników badań stosowanych, jak również promowanie międzynarodowej mobilności studentów.
- *Świat nauki* może wraz z Państwami Członkowskimi wzmocnić wartość pracy badawczej jako zawodu oraz zaangażować badaczy we współpracę ponad granicami narodowymi, zgodnie z Europejską Kartą Naukowca i Kodeksem postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych, tym samym sprawiając, by kariera naukowa stała się bardziej atrakcyjna.

⁽¹³⁾ Plan działań mający na celu poprawę informowania o Europie.

⁽¹⁴⁾ „Sprostac wyzwaniom”, Raport grupy wysokiego szczebla pod przewodnictwem Wima Koka, listopad 2004 r.

⁽¹⁵⁾ Wniosek dotyczący decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającej program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (2007-2013), COM(2005) 121 końcowy z 6.4.2005 r.

⁽¹⁶⁾ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska – 22-23 marca 2005 r., pkt 37 i załącznik I.

9. Propozycja czterech priorytetów

9.1 Stworzenie pozytywnych ram polityki makroekonomicznej dla społeczeństwa opartej na wiedzy

9.1.1 Rada Europejska na swoim posiedzeniu udzieliła poparcia dla reformy wprowadzanej do Paktu Stabilności i Wzrostu. Zgodnie z tą reformą stabilność makroekonomiczna oraz zgodność z zasadami pozostają w centrum zainteresowania⁽¹⁷⁾. Jednakże przekierowanie wydatków publicznych na badania i rozwój oraz innowacje jest jednym z istotnych czynników, które UE powinna wziąć pod uwagę przy ocenie tymczasowych deficytów finansów publicznych, które przekraczają 3 % czy przy określaniu przebiegu dostosowań.

9.1.2 Potrzebny jest wzrost gospodarczy i zatrudnienie, jako że ułatwiają one osiągnięcie większości innych celów polityki i osłabiają negatywne wpływy reform. Jednakże, obecna polityka UE niedostatecznie skupia się na wdrożeniu i zatrudnieniu. Mieszanka polityk przedstawiona w Ogólnych wytycznych polityki gospodarczej jest niezrównoważona, ponieważ opiera się na osiągnięciu stabilności kosztem wzrostu oraz skupia się głównie na środkach dotyczących strony podażowej. Pomija ona fakt, że reformy mające na celu zwiększenie potencjału wzrostu uzupełnić trzeba środkami stymulującymi efektywny popyt.

9.1.3 Ważna w tym kontekście jest również silniejsza koordynacja polityk ekonomicznych pomiędzy Państwami Członkowskimi, jak również połączenie dialogu makroekonomicznego z trójstronnym szczytem partnerów społecznych oraz rozpoczęcie szczegółowych dyskusji z EBC.

9.1.4 Na tym tle polityki makroekonomiczne, a mianowicie polityki budżetowe i podatkowe, powinny promować społeczeństwo oparte na wiedzy, w szczególności poprzez nadanie priorytetu wpływowi popytu na nowe technologie.

9.2 Zapewnienie ram i środków dla kształcenia przez całe życie

9.2.1 Na wiosennym szczycie powiedziane zostało, że „uczenie się przez całe życie stanowi niezbędny warunek osiągnięcia celów lizbońskich”⁽¹⁸⁾.

9.2.2 Należy zauważyć, że najlepsze wyniki gospodarcze i społeczne osiągają te państwa, w których największy odsetek dorosłej populacji korzysta z edukacji i szkoleń, podczas gdy w państwach o najgorszych wynikach sytuacja jest odwrotna. Należy uznać zasadę „nowej szansy” i zaproponować pakt tym wszystkim, którzy nie mieli szansy uzyskać podstawowego wykształcenia. Pomysł ten można realizować przy pomocy różnych metod, na przykład w formie oferty szkoleniowej lub kuponów — dostępnych w każdym momencie życia, by umożliwić uzyskanie podstawowej wiedzy.

⁽¹⁷⁾ Komitet sporządza obecnie opinię w sprawie wzmocnienia zarządzania gospodarczego - reformy Paktu na rzecz Stabilności i Wzrostu (ECO/160).

⁽¹⁸⁾ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska – 22-23 marca 2005 r., pkt 34.

9.2.3 Konieczne jest wprowadzenie w życie wniosków ze szczytu. EKES powtarza swoje nawoływanie do uchwalenia ogólnoeuropejskiej karty kształcenia ustawicznego⁽¹⁹⁾. UE i Państwa Członkowskie wraz z głównymi zainteresowanymi podmiotami muszą ustalić kluczowe priorytety i działania, zapewniając im podstawę prawną i wystarczające środki finansowe. Państwa Członkowskie powinny zobowiązać się do wdrażania karty na wszystkich poziomach poprzez „pakty kształcenia przez całe życie” lub podobne rozwiązania. Rola i zakres odpowiedzialności sektora publicznego i prywatnego powinny zostać zdefiniowane w kontekście uznania kształcenia przez całe życie za usługę użyteczności publicznej.

9.2.4 Istnieje potrzeba znacznych inwestycji we wszystkie etapy kształcenia przez całe życie, włącznie z wczesnym dzieciństwem. Państwa Członkowskie powinny uzgodnić ilościowy cel wyrażony jako odsetek dla inwestycji w kształcenie włącznie z kształceniem przez całe życie. Jednakże sam budżet publiczny nie pokryje wydatków na kształcenie i kształcenie zawodowe i powinny go uzupełniać umowy zbiorowe i inne porozumienia pomiędzy pracodawcami i pracownikami, a także przedsiębiorstwa i pojedyncze jednostki odpowiednio do swoich możliwości. Zainteresowane strony z sektora prywatnego i publicznego mają za zadanie motywowanie i uprzedzanie ludzi do uczestniczenia oraz czynienie ich odpowiedzialnymi za dostosowywanie się do zmieniających się okoliczności.

9.2.5 UE i Państwa Członkowskie powinny także uzgodnić minimalny poziom środków przeznaczonych na kształcenie przez całe życie w ramach funduszy strukturalnych, na przykład przynajmniej jedną trzecią całości środków⁽²⁰⁾. Fundusze powinny skupiać się na i wspierać „pakty kształcenia przez całe życie”, które zwiększają dostęp wszystkich pracowników do kształcenia zawodowego, jak również inicjatywy skierowane do grup społecznych znajdujących się w najgorszej sytuacji. Każde Państwo Członkowskie powinno dokumentować, że wykorzystanie EFS przyczynia się do realizacji NPR.

9.2.6 Na poziomie lokalnym w ramach szerokiego partnerstwa można ustanowić otwarte ośrodki kształcenia, pakty uczenia się przez całe życie lub podobne programy szkoleniowe. Uniwersytety także muszą odgrywać większą rolę w kształceniu przez całe życie.

9.3 Przyjazne dla użytkownika polityki dotyczące innowacji i technologii

9.3.1 EKES zdecydowanie popiera konkluzje z wiosennego szczytu, jeżeli chodzi o nawoływanie, by 7. program ramowy na rzecz badań i rozwoju wypełnił lukę technologiczną oraz potrzebę opracowania przez Państwa Członkowskie wszechstronnych polityk w zakresie innowacji, które byłyby wspierane przez program CIP w celu promowania zwłaszcza konkurencyjności MŚP. Popiera także wniosek, że Europa potrzebuje aktywnej polityki przemysłowej wyrażającej się poprzez różne inicjatywy technologiczne⁽²¹⁾.

⁽¹⁹⁾ Opinia EKES-u „Skuteczniejsze wdrażanie Strategii Lizbońskiej” Dz.U. C 120 z 20.5.2005, s. 79.

⁽²⁰⁾ 37 procent całkowitych funduszy strukturalnych UE przyznanych dla Irlandii zostało wydane na inwestycje w zasoby ludzkie.

⁽²¹⁾ Konkluzje Prezydencji, Rada Europejska – 22-23 marca 2005 r., pkt. 13, 14 i 16.

9.3.2 Programy badawcze wymagają ściślejszego monitorowania i oceny w celu zapewnienia, że zasoby są nakierowane na przyczynianie się do innowacyjnych możliwości Europy. Innowacje muszą być uznawane za uniwersalne pojęcie i skupiać się nie tylko na procesach, produktach i technologiach, ale także na zarządzaniu, rozwoju zrównoważonym i gospodarczych reakcjach na kwestie społeczne, tak by wspierać europejski model społeczeństwa. Innowacje powinny przenikać wszystkie procesy społeczne. Dialog społeczny i obywatelski to ważne środki towarzyszące dla dalszego rozwoju innowacji. Włączenie pracowników i innych zainteresowanych stron w tworzenie pomysłów na nowe produkty i technologie zładodzi efekty restrukturyzacji.

9.3.3 Wysokie ambicje wspierania zdrowia, zrównoważonego rozwoju, wysokiej jakości infrastruktury wiejskiej i miejskiej, inteligentnych rozwiązań dla transportu, bezpiecznych i zreorganizowanych miejsc pracy oraz dziedzictwa kulturalnego przyniosą ze sobą nowe technologie i nowe innowacyjne produkty i usługi. Nowe technologie i innowacje mogą tym samym sprzyjać podnoszeniu jakości życia i pracy odpowiadając zarówno na potrzeby społeczeństwa jak i rynku, przy uwzględnieniu także konsekwencji społecznych i etycznych.

9.3.4 Aby zwiększyć swoją konkurencyjność, Europa musi położyć większy nacisk na transfer technologii wykorzystując wyniki 7. programu ramowego i promując przyjazny innowacjom rynek. Priorytetem powinny stać się narodowe i unijne mechanizmy rozpowszechniania wiedzy — czy to odnośnie wyników badań, nowych technologii, innowacyjnych systemów, czy metod nauczania, a także powinno się przeznaczyć na nie więcej środków. Nowa generacja partnerstw publiczno-prywatnych może zostać wypracowana jako model dla promowania rozpowszechniania wiedzy. Więcej wysiłku należy włożyć w szybsze przekształcanie nowości technologicznych na komercyjne produkty i usługi.

9.3.5 EKES wzywa do bardziej regularnego i systematycznego dialogu z głównymi zainteresowanymi podmiotami na wszystkich szczeblach w celu prowadzenia i monitorowania przyjaznych dla użytkowników polityk w zakresie innowacji i technologii. Komisja Europejska powinna wspierać takie podejście poprzez wydawanie wytycznych i zaleceń oraz ustalanie przykładów dobrych praktyk. W tym kontekście ważne jest promowanie regionów przemysłowych, parków technologicznych i innych innowacyjnych środowisk.

9.3.6 Szczególną uwagę należy poświęcić zwiększaniu udziału MŚP oraz przedsiębiorstw gospodarki społecznej i reagowaniu na ich potrzeby, zapewnianiu im dostępu do badań naukowych i rozwoju technologicznego oraz usług w zakresie badań, jak również angażowaniu ich w działania związane z badaniami i rozwojem. MŚP mają do odegrania ważną rolę w zakresie tworzenia regionalnych klastrów doskonałości. Należy także rozważyć wprowadzenie środków mających na celu

zwiększenie udziału MŚP w rynku publicznym, a jako model mogą tu posłużyć pomyślnie doświadczenia USA w zapewnianiu wsparcia dla nowych małych przedsiębiorstw wykorzystujących zaawansowane technologie.

9.3.7 Kierowane przez przemysł platformy technologiczne zapoczątkowane w 2003 roku przez zainteresowane podmioty przy wsparciu Komisji z pewnością staną się ważnymi podmiotami unijnej polityki badawczej oraz bazą dla jej polityki przemysłowej. EKES sugeruje, że przemysł powinien pozytywnie zareagować na żądanie Komisji Europejskiej, by odgrywał jeszcze bardziej aktywną rolę w platformach technologicznych. Jednakże EKES sugeruje także, by platformy te były otwarte dla partnerów społecznych i innych organizacji społeczeństwa obywatelskiego, tak by także one mogły uczestniczyć w określaniu programu badań.

9.4 Ochrona socjalna musi ułatwiać przejście do społeczeństwa wiedzy

9.4.1 Silne poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia jest konieczne, by zmotywować pracowników do aktywnego uczestniczenia w przechodzeniu do społeczeństwa opartego na wiedzy. Elastyczności musi towarzyszyć aktywna polityka dotycząca rynku pracy zachęcająca pracowników do udziału w kształceniu przez całe życie. Inspirującym przykładem mogą być duńskie doświadczenia związane z elastycznością i pewnością zatrudnienia (*flexicurity*).

9.4.2 Należy określić nowe formy ochrony socjalnej w celu ułatwienia podnoszenia umiejętności i mobilności zawodowej pracowników, dokonywania przez nich wyborów pomiędzy pracą, kształceniem zawodowym i życiem rodzinnym, a także dla nowych sposobów organizacji pracy i przechodzenia pomiędzy różnymi statusami. W ten sposób, można uniknąć umów i warunków rynku pracy, które zagrażają prawom pracowników i mają negatywny wpływ na ich zdolność do uczestniczenia w społeczeństwie opartym na wiedzy.

9.4.3 Pierwszy raport Koka ⁽²⁾ sugerował, że systemy ubezpieczeń i ochrony socjalnej pracowników muszą wspierać elastyczność poprzez ułatwianie takich zmian w cyklu życia każdej pojedynczej osoby. Na przykład można ustanowić nowe formy ubezpieczenia na okres cyklu życia zawodowego, choćby poprzez utworzenie osobistych „kont przeznaczonych na kształcenie” zasilanych częściowo ze składek na ubezpieczenie społeczne.

9.4.4 EKES sugeruje, by Komitet ds. Ochrony Socjalnej zajął się tym zagadnieniem i między innymi zidentyfikował przykłady dobrych praktyk oraz zaproponował wskazówki dla takich nowych form ochrony. Komitet także wniesie swój wkład poprzez opinię w sprawie elastyczności i pewności zatrudnienia (*flexicurity*) ⁽³⁾.

Bruksela, 14 grudnia 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁾ Raport grupy wysokiego szczebla w sprawie przyszłości polityki społecznej w rozszerzonej Unii Europejskiej, maj 2004 r.

⁽³⁾ *Elastyczność i pewność zatrudnienia (flexicurity): przypadek Danii* (ECO/167), opinia będzie dostępna w 2006 roku.